

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки та безпеки підприємства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

проф. Гаврилюк С.В. _____

«_____» _____ 2013 р.

Конкуренція та конкурентоспроможність підприємства

Програма

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки магістра

спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства

(за видами економічної діяльності)»

Луцьк – 2013

Програма навчальної дисципліни «Конкуренція та конкурентоспроможність підприємства» для студентів спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)». – “23” серпня 2013 р. – 11 с.

Розробник: Сак Т. В., к.е.н., доцент кафедри економіки і безпеки підприємства

Рецензент: Білецька К. В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економіки та безпеки підприємства

протокол № 1 від 29.08.2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Ліпич Л. Г.)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією інституту
економіки та менеджменту**

протокол № 1 від 04.09.2013 р.

Голова науково-методичної
комісії інституту _____ (Бегун С. І.)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № ____ від ____ . ____ . 2013 р.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Конкуренція та конкурентоспроможність підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» та навчального плану підготовки магістрів спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства» (за видами економічної діяльності).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фактори і стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємств у глобальному середовищі.

Міждисциплінарні зв'язки: економіка підприємства, маркетинг, менеджмент, планування діяльності підприємства, стратегія підприємства, внутрішній економічний механізм підприємства, управління потенціалом підприємства, стратегічне управління підприємством.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

Змістовий модуль 1. Конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентні переваги.

Змістовий модуль 2. Управління конкурентоспроможністю підприємства.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Конкуренція та конкурентоспроможність підприємства» є надання знань про формування системи теоретичних та практичних знань з конкурентоспроможності підприємств, формування умінь оцінювати їх позицію та розвивати конкурентні переваги.

Завданнями даної дисципліни є:

- засвоєння студентами термінологічного апарату у сфері конкуренції;
- вивчення ключових проблем конкуренції та конкурентоспроможності товарів, послуг, підприємств, галузей національної економіки, міжнародних стратегій конкурентної поведінки;

- набуття вмінь визначати й оцінювати показники і фактори конкурентоспроможності підприємств різних типів;
- формування навичок стратегічного планування та вироблення конкурентних стратегій;
- опанування методики аналізу форм і методів конкуренції в трансформаційний період;
- вибір оптимальних стратегій українських підприємств на вітчизняних та зарубіжних ринках.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- сутність поняття «конкуренція», «конкурентоспроможність підприємства», «конкурентоспроможність продукції»;
- переваги концепції конкурентоспроможності;
- моделі та методи оцінки конкурентоспроможності товару і підприємства;
- принципи та фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства;
- особливості міжнародної конкурентоспроможності галузей та регіонів;
- перешкоди на шляху глобальної конкуренції;
- елементи та їх взаємодія в системі управління конкурентоспроможністю підприємства.

вміти:

- орієнтуватися на ринку серед конкурентів;
- розрахувати основні показники з оцінки конкурентоспроможності продукції;
- здійснювати оцінку факторів, що впливають на зміну рівня конкурентоспроможності підприємства;
- здійснювати оцінку та розробку конкурентної стратегії;
- визначати та дослідити конкурентні галузі на національному (міжнародному) рівні;

-визначати джерела і фактори досягнення глобальної конкурентоспроможності;
-застосовувати концепції розвитку кластерів;
-застосовувати набути знання на практиці у сфері управління ринковими процесами, їх регулювання та дослідження.

2. Інформаційний обсяг дисципліни

Змістовий модуль 1. Конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентні переваги

Тема 1. Теоретичні основи конкурентних відносин

Конкуренція: сутність і види. Еволюція поглядів на конкуренцію. Конкуренція як рушійна сила ринку. Види конкурентної поведінки. Функції конкуренції як економічної категорії. Елементи механізму конкурентної боротьби.

Тема 2. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги

Види конкурентоспроможності залежно від рівня й об'єкта аналізу. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність фірми. Поняття конкурентної переваги. Модель п'яти сил конкуренції в галузі. Конкурентна перевага й типові стратегії. Джерела конкурентної переваги. Фактори втримання конкурентних переваг.

Тема 3. Конкурентоспроможність товару та методи її оцінки

Визначення конкурентоспроможності товару. Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару.

Змістовий модуль 2. Управління конкурентоспроможністю підприємства

Тема 4. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства

Процес управління конкурентоспроможністю підприємства. Етапи і процедури процесу управління конкурентоспроможністю підприємства. Загальна блок-схема організаційно-економічного механізму системи управління конкурентоспроможністю підприємства. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства.

Тема 5. Конкурентні стратегії

Система конкурентних стратегій підприємства. Стратегії надбання конкурентної переваги (загальні стратегії конкуренції). Стратегії конкурентної поведінки підприємства. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія.

Тема 6. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності

Концепція розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності. Програми підвищення конкурентоспроможності галузі та країни. Вітчизняний та міжнародний досвід реалізації програм підвищення конкурентоспроможності.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік, який складають студенти в період заліково-екзаменаційної сесії.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, розв’язування задач та ситуаційних вправ, письмові роботи, контрольні роботи, самостійні роботи, виконання ІНДЗ, тестові завдання, залік.

5. Список джерел

1. Господарський кодекс України №436-IV від 16.01.2003 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Азоев Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика / Г. Л. Азоев. – М. : Центр экономики и маркетинга, 1996. – 207 с.

3. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф / Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
4. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізми реалізації: [монографія] / Л. Л. Антонюк.. – К.: КНЕУ, 2004. – 275с.
5. Антошкіна Л. І. Стратегічний менеджмент: [навч. посіб] / Л. І. Антошкіна, В. І. Амелькін. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 288 с.
6. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: стратегічний підхід / Л. В. Балабанова, В.В. Холод ; Донецький держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – 294 с.
7. Барабась Д. О. Конкурентні стратегії підприємства / Д. О. Барабась // Стратегія економічного розвитку України: Науковий збірник. – Вип. 2-3. – К.: КНЕУ, 2000. – С. 201-208.
8. Березін О. В. Стратегія підприємства : [навч. посіб] / О. В. Березін, М. Г. Безпарточний. – К.: Ліра-К, 2010. – 224 с.
9. Бичківський Р. Управління якістю: [навч. посіб.] / Р. Бичківський. –Л. : ДУ «Львівська політехніка», 2000. – 329 с.
- 10.Бичківський Р. В. та ін. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація : [підручник] /Р. В. Бичківський, П. Г. Столярчук, П. Р. Гамула. – 2-ге вид., випр. і доп. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 560 с.
- 11.Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: [підручник] / З. М. Борисенко. – К. : Таксон, 2004. – 704 с.
- 12.Боровских Н. Конкурентные стратегии: методология формирования и развития / Н. Боровских // Маркетинг. – 2005. – С. 37-48.
- 13.Вакуленко А. В. Управління якістю: [навч. посіб.] / А. В. Вакуленко – К.: КНЕУ, 2004. – 167 с.
- 14.Виханский О. С. Стратегическое управление. / О. С. Виханский. – М.: Издательство МГУ, 1995. – 483 с.

15.Войчак А. В. Конкурентні переваги підприємства: сутність і класифікація / А. В Войчак, Р. В. Камишніков // Маркетинг в Україні. – 2005. – №2. – С. 50-53.

16.Герчанівська С., Рапіцький Т. До питання управління конкурентоспроможністю підприємства / С. Герчанівська, Т Рапіцький // Галицький економічний вісник. – 2011. – №3(32). – с.103-107.

17.Градов А. П. Экономическая стратегия фирмы / А. П. Градов. – СПб. : Спецлит, 2000. – 589 с.

18.Дикань В. Л. Стратегічне управління конкурентоспроможністю як чинник інноваційного розвитку підприємства / В. Л. Дикань // Маркетинг: теорія і практика. – Луганськ, 2010. – №16. – С. 55–58.

19.Довгань Л. Є. Стратегічне управління : [навч. посіб.] / Довгань Л. Є., Каракай Ю. В., Артеменко Л. П. – К. : Центр учбової літера тури, 2009. – 440 с.

20.Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: [навч. посіб.] / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

21.Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти: [монографія]. – К.: ДАКККиМ, 2006. – 160 с.

22.Загорянська О. Л. Особливості формування системи управління конкурентоспроможністю продукції промислового підприємства / О. Л. Загорянська, Н. М. Литвин // Науковий вісник КУЕІТУ. Нові технології. – 2009 – №1 (23).

23.Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночной экономики: [монографія] – Х.: ХГЕУ, 1997. – 246 с.

24.Карпюк В.П. Управління конкурентоспроможністю продукції / В.П. Карпюк [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/PORTAL/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2009_4/46.pdf

25.Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства / С. М. Клименко, О. С. Дуброва, Д. О.Барабась – К.:КНЕУ, 2006. – 527с.

- 26.Кныш М. И. Конкурентные стратегии: [учеб. пособие]. — СПб.: Б. И., 2000. — 284 с.
- 27.Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю: [навч. посіб.]. — К.: Зовнішня торгівля, 2003. — 304с.
- 28.Конкурентоспособность продукции и предприятия / Б. В. Буркинский, Е. В. Лазарева, И. Н. Агеева и др.; за ред. Б. В. Буркинского. — Одесса : ИПРЭЭИ НАН Украины, 2002. — 132 с.
- 29.Копистко О. В. Теоретичні основи конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції / О. В. Копистко // Економіка АПК. — 2010. — №1. — С. 61-63.
- 30.Котельников Д. І. Управління конкурентоспроможністю: [навч. посіб.] / Д. І. Котельников, С. М. Задорожна. — К.: Видавничий Дім “Слово”, 2004. — 168 с.
- 31.Липсиц И. Конкурентная стратегия фирмы / И. Липсиц // Вопросы экономики. — 1998. — № 9. — С. 35-43.
- 32.Лозинська М. Алгоритм формування конкурентної стратегії підприємства / М. Лозинська // Вісник Тернопільської академії народного господарства. — 2002. — Випуск 7/13. — С. 193-196.
- 33.Мельник А. О. Конкурентне середовище та його класифікація / А. О. Мельник // Вісник Академії економічних наук України. — 2003. — №2. — С. 146- 150.
- 34.Наливайко А. П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку: [монографія] / А. П. Наливайко. — К.: КНЕУ, 2001. — 227с.
- 35.Олехнович Г. И. Конкурентные стратегии на мировых рынках: [курс лекций] / Г. И. Олехнович — М.:Издательство деловой и учебной литературы, 2005. — 256с.
- 36.Паршина О. А. Управління конкурентоспроможністю машинобудівної продукції : [монографія] / О. А. Паршина. — Дніпропетровськ : НГУ, 2008. — 280 с.

37.Позняк С. В. Конкурентні переваги і конкурентноспроможність / С. В. Позняк // Актуальні проблеми економіки. – 2002. – №1. – С. 50-53.

38.Порохня В. М. Стратегічне управління: [навч. посіб.] / Порохня В. М., Безземельна Т. О., Кравченко Т. А. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.

39.Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер. – 3-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 453 с.

40.Романишин С. Б. Система управління конкурентноспроможністю підприємства / С. Б. Романишин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12

41.Управління міжнародною конкурентноспроможністю підприємства: [навч. посіб.] / За ред. проф. І.О.Піддубного. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2004. – 264с.

42.Уткіна Ю. М. Управління якістю та конкурентноспроможністю продукції підприємства / Ю. М. Уткіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 35. – С. 182-186.

43.Фатхутдінов Р. А. Управління конкурентоздатністю організації : [підручник] / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. – К. : Кондор, 2009. – 470 с.

44.Хмурова В.В. Управління процесом підвищення конкурентноспроможності підприємств / В.В. Хмурова // Економіка: реалії часу. – 2012. – №2(3). – С. 65-70

45.Шершньова З. Є. Стратегічне управління: [підручник] / З. Є. Шершньова. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.

46.Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699с.

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

1. Верховна Рада – www.rada.gov.ua
2. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
3. Міністерство економіки – www.me.gov.ua
4. Міністерство праці та соціальної політики – www.mlsp.kiev.ua
5. Міністерство фінансів – www.minfin.gov.ua

6. Міністерство промислової політики – www.industry.gov.ua
7. Державний комітет статистики – www.ukrstat.gov.ua
8. Фонд державного майна – www.spfu.gov.ua
9. Державна податкова адміністрація – www.sta.gov.ua
10. Агентство гуманітарних технологій – <http://www.aht.org>.
11. Міжнародний інститут бізнесу – <http://www.iib.com.ua>
12. Міжнародний інститут порівняльного аналізу – <http://www.icaei.org.ua>
13. Міжнародний центр перспективних досліджень – www.icps.kiev.ua
14. Національна Академія наук України – <http://www.nas.gov.ua>
15. Торгово-промислова палата України – <http://www.ucci.org.ua>
16. Українська асоціація інвестиційного бізнесу – <http://www.uaib.com.ua/>
17. Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова – <http://www.uceps.com.ua>
18. Український центр післяприватизаційної підтримки підприємств – <http://www.ucpps.kiev.ua>
19. Центр антикризових досліджень – <http://www.anticrisis.come.to>
20. Центр інновацій та розвитку – <http://www.ngoukraine.kiev.ua/ids/>
21. Центр стратегічних розробок – <http://www.ln.com.ua>
22. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
23. Державна науково-технічна бібліотека України – www.gntb.n-t.org/
24. «Голос України» Газета Верховної Ради України – www.uamedia.visti.net/golos

ЗАРУБІЖНІ ТА МІЖНАРОДНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Аналитический центр «Онлайн Россия» – <http://www.ancentr.ru>
2. Бюро экономического анализа (Россия) – <http://www.beafnd.org/russian>
3. Экспертный институт (Россия) – <http://www.exin.ru>
4. Институт мировой экономики и международных отношений – www.isn.ruh.ru/imemo/index2.htm
5. Світовий банк – <http://www.worldbank.org/>
6. Європейська комісія (EU) – <http://www.europa.eu.int/>
7. Українсько-європейський консультативний центр (UEPLAC); Ukrainian Economic Trends - <http://www.ueplac.kiev.ua/>
8. Світові Web-ресурси з економіки, Steve Gardner, Baylor University – hsb.baylor.edu/html/gardner/RESORS.HTM
9. Centre for Social and Economic Research (CASE) – <http://www.case.com.pl/indexen.html>
10. Український медіа-сервер (ЗМІ - преса, радіо, телебачення, органи законодавчої та виконавчої влади) – <http://www.vlada.kiev.ua/usm>